

שתור וגם לבן/שתורה אני ונאווה-יהושע גרינשטיין

מסכת יומא דף ל"ט עמוד ב'-תנו רבנן: אותה שנה שמת בה שמעון הצדיק אמר להם: בשנה זו הוא מת. אמרו לו: מניין אתה יודע? אמר להם: בכל יום הכפורים היה מזדמן לי זקן אחד לבוש לבנים ועטוף לבנים, נכנס עמי ויצא עמי. והיום נזדמן לי זקן אחד לבוש שחורים ועטוף שחורים, נכנס עמי ולא יצא עמי. אחר הרגל חלה שבעה ימים ומת,

http://www.chabad.org/library/article_cdo/aid/245721/jewish/The-Other-Side-of-the-Prayerbook.htm

Simon Wiesenthal, the famous Nazi-hunter, once spoke at a conference of European rabbis in Bratislava, Slovakia. The rabbis presented the 91-year-old Wiesenthal with an award, and he, visibly moved, told them the following story.

It was in Mauthausen, shortly after liberation. The camp was visited by Rabbi Eliezer Silver, head of Agudat Harabbanim (Union of Orthodox Rabbis of North America), on a mission to offer aid and comfort to the survivors. Rabbi Silver also organized a special service, and he invited Wiesenthal to join the other survivors in prayer. Wiesenthal declined, and explained why.

"In the camp," Wiesenthal said to Rabbi Silver, "there was one religious man who somehow managed to smuggle in a *siddur* (prayerbook). At first, I greatly admired the man for his courage—that he'd risked his life in order to bring the *siddur* in. But the next day I realized, to my horror, that this man was 'renting out' this *siddur* to people in exchange for food. People were giving him their last piece of bread for a few minutes with the prayerbook. This man, who was very thin and emaciated when the whole thing started, was soon eating so much that he died before everyone else—his system couldn't handle it."

He continued: "If this is how religious Jews behave, I'm not going to have anything to do with a prayerbook."

As Wiesenthal turned to walk away, Rabbi Silver touched him on the shoulder and gently said in Yiddish, "*Du dummer* (you silly man). Why do you look at the Jew who used his *siddur* to take food out of starving people's mouths? Why don't you look at the many Jews who gave up their last piece of bread in order to be able to use a *siddur*? That's faith. That's the true power of the *siddur*." Rabbi Silver then embraced him.

"I went to the services the next day," said Wiesenthal.

קמעים מנאומו של הגאון האדיר הרב
ר' יוסף דוב הלוי סלוביצקי
 שליט"א אב"ד דבוסטון וראש ישיבת
 רכנו יצחק אלחנן במסיבה שנערכה
 לכבוד מוסמכי ישיבת רכנו
 יצחק אלחנן

א.

ש מ ע ו ן ה צ ד י ק

אינני מטבעי חששן וספקן, שיתוש הפס"י
 מיום נוסד במוחו, והרואה את עולמו מתוך
 מצב רוח קודר ו"מרה שחורה". ניצוץ של אפטי-
 מיום לוחש בנשמתו, וניצוץ זה מאיר את דרכי
 תמיד; ואפילו בשעות קשות ומרות, כשתונה
 ועצבות יתירה תוקפות עלי, הנני מתחמם לנגד
 אורם של רשפי קודש הללו. הנני בעל בטחון
 ותקוה המצפה לישועה קרובה ונחמה תכופה.
 אמנם אין בטחון ואופטימיות מסמנים
 ומציינים הונאה עצמית, הטעאה או ראייה
 שטחית. כלפא לייא, שטחיות והשקפה מקופיא
 אינן מביאות את האדם לא לירי תקיפות הרעת
 ואומץ הלב, אלא לירי חולשת הדעת ואנינות
 הלב.

גדל גדלתי בבית אבא מארי, זצ"ל, שקבל
 מאביו, רבם של ישראל, בעל שכל הזך ובעל
 בקרת התבונה ההלכית, מבלי להמשך בשדה
 ההלכה אחרי שלל צבעים מזהירים, אחרי יופי
 מדומה והוד קסמים. הנך הננתי באטמוספירה
 ספוגה רוח של רציונליות חריפה ושלטון השכל.
 וכמובן שעמדה זו וגישה מעין זו רכשתי לי
 לא רק בנוגע לחיי עולם אלא גם בנרון חיי שעה,
 לא רק בתחום איבעיות אביו ורבא אלא גם
 בהווית העולם הזה. אבל כאמור אין מלכות
 הבקרת והשכל נוגעת במלכות התקוה והבטחון
 אפילו כמלא נימא; אדרבא בטחון יסודו בדעה
 ברורה והכרה מחודרת כשכלה.

ולפיכך אין אני מתירא מפני דרישה וחקירה
 בנוגע לגורלה של היהדות הנאמנה, כי סופה של
 בקורת הרי היא תקוה לעתיד לבוא, סופו של

כבר ראש הרי הוא ברור האמת, וסופה של
 דרישה וחקירה הרי היא אמונה בנצח ישראל.
 וגם הלילה הנני רוצה לאחו במרה זו, בשתי
 הקצוות; מחד ניסא, רצוני, לעורר את רוחכם
 ולחזק את ידיכם ולהלבישכם רוח נבונה ועוז,
 ומאידך ניסא, כונתי להעיר תשומת לבכם
 לכל המעצורים. והמכשולים שתפגעו בדרךכם.
 אי אפשי לצייר לכם תמונה בהירה ומאירה
 בשלל צבעיה מחיי הרוח של היהדות האמרי-
 קאית; אי אפשר להטעות אתכם ולהוליכם שולל.
 והלא הדגשתי לכם, כי בטחון אינו מבוסס על
 השליה ורמיון, אלא על בקרת והבנה. וכשאנו
 מסתכלים היטב במצב היהדות הנאמנה, חדרה
 גדולה לעתידה קופצת עלינו. הננו מרגישים
 בכל נימי ישותנו והיותנו בעלבונה של היהדות
 התמימה. יושבת היא סחופה דוניה וטרופה בין
 מבעיסייה. אבל הו יודעים, כי סוף הכבוד לבוא
 ונצח ישראל לא ישקר ולא ינחם.

חז"ל אמרו: אין מושחין המלכים אלא על
 המעין כדי שתמשך מלכותם. (כריתות - ח'.)
 אין מושחין מלך בטומנטים קשים ומלאי תונה,
 ברגעי מרירות וייאוש, אלא על המעין
 לסמל המשכיות מלכותו; אין מושחין מלך לא
 מתוך כבי ועצבות, לא מתוך יאוש ובלות,
 אלא מתוך שמחה, בטחון ואמונה חזקה כחלמיש
 צור. אנו המאמינים, בני המאמינים, יודעים, כי
 מלכותנו, מלכות התורה, תמשך לעד ולנצח
 נצחים. וגם הלילה כשהננו עסוקים בהלכות
 משיחה של רבנים ותלמידים חכמים, אני מכריז
 לכם: אל תיראו ואל תערצו, מלכותכם תמשך
 כמעין! ואם לפעמים רוח מרכא ומשעמם יעלה
 עליכם, אל תרצו החת משאכם, אל תרגזו
 בדרך!

"תנו רבנן אותה השנה שמת בה שמעון
 הצדיק, אמר להם בשנה זו הוא מת. אמרו
 לו מניין אתה יודע אמר להם בכל יום
 הכפורים היה מזדמן לי זקן אחד לבוש
 לבנים ועטוף לבנים נכנס עמי ויצא עמי
 והיום נזדמן לי זקן אחד לבוש שחורים
 ועטוף שחורים נכנס עמי ולא יצא עמי, אחד
 הרגל חלה שבעת ימים ומת."
 "תנו רבנן ארבעים שנה שמש שמעון הצדיק

היה גורל עולה בימין, מכאן ואילך פעמים עולה בימין ופעמים עולה בשמאל והיה לשון של זהירות מלבין מכאן ואילך פעמים מלבין פעמים אינו מלבין, והיה נר מערבי דולק מכאן ואילך פעמים דולק פעמים כבה והיה אש של מערכה מתנבר ולא היו כהנים צריכים להביא עצים למערכה חוץ משני גזרי עצים כדי לקיים מצות עצים מכאן ואילך פעמים מתנבר פעמים אין מתנבר ולא היו כהנים נמנעים מלהביא עצים למערכה כל היום כולו" וכו'.

(יומא ל"ט:)

שמעון הצדיק, שבימיו הגיעה כהונה גדולה למרום תפארתה, לראש פסנת הודה ושיא קדושתה, ושבעבודתו סמל את הוד תפארת והדר עבודת המקדש, הרניש בשנים האחרונות של כהונתו סימני חורבן והתנוונות. תופעות מחירדות, המעידות על ירידת הכהונה מגבהה ומרמתה, על גלות השכינה ממקומה, התחילו להתגלות; גורל עלה בשמאל, לשון של זהירות לא הלבין; נר מערבי — סמל בית העם וחכמתו, פעמים כבה; אש מערכה, אש השמים, אש קדש, לא התנברה; הכהנים היו מוכרחים לכלכל את האש באמצעים מלאכותיים; (ואתם יודעים, כמה קשה להבעיר את האש, כשאין היא מתנברת באופן טבעי מאלהיה); צללים של עתיד קודר ומעורפל השתרעו ונטשו בחצרות ד'; רמזי חמה שוקעת נראו באופק שמי ישראל, ו"בין השמשות" אפור התחיל מתננב ועולה במעלות הר הבית.

ושמעון הצדיק שנשם בחייו כל איראלי ומשאות נפש העם ביחס להוד וזיו כהונה גדולה, שמראהו, פרמזת הקשת בתוך הענן, רואה את הירידה הרתית והרוחנית של העם; רואה הוא את אורם השקיעה, שקיעת תקופה שטופת אור וזהר, והרהורים קשים מבצבצים ועולים ברעיונו: אולי, אולי, הרי הוא הכהן האחרון הנושא את דגל הכהונה ביד רמה, המנין על קדושת הכהונה והממשיך שלשלת הזהב של אהרן ובניו! אולי כמותו יכבה

נר ד' בהיכל הקודש, ומי יבוא אחריו להדליקו! אולי יתנברו הנשמים, נשמי המאורעות ומקרי הזמן, על אש המערכה! אולי יפזר הרוח, רוח של חול, את עשן קטורת הקודש! אולי יתרבו הגרגרנים בין הכהנים, ותחולל קדושת הכהונה! ברם כשהיה נכנס ביום הכפורים לקדש הקדשים, היה מתנבר על כל אותם הספקות וההרהורים. מראה קדשי הקדשים היה משרה עליו רוח תקוה ואמץ הלכ, כי עם ישראל חי, כי קדושת המקדש לא תפנם ולא תחולל, כי ההיכל לא יחרב, וכי זיו הכהונה לא יפסק. בכל שנה ושנה, לרבות השנים האחרונות, כשהיה צועד לבית קדשי הקדשים, היה נכנס עמו זקן, ישראל סבא, לבוש לבנים ועטוף לבנים; שמעון הצדיק היה רואה את גורל העם ועתידו בצבעים לבנים, מזהירים ובהירים. בקדש הקדשים היה שוכח את המציאות המרה והעקשנית, שרוח קר של חלונות נשבה ממנה; היה שוכח מצב העם ותנאי חייו, התנוונות ההמון וירידתו הרוחנית, וברוח של תקף, עז ונבטחון היה מקטיר מלא חפניו קטורת סמים דקה. הזקן, לבוש לבנים ועטוף לבנים, היה נכנס עמו ויוצא עמו. שמעון הצדיק דאה לא רק את כניסת הזקן, ישראל סבא, עטוף לבנים, עטוף תקוה ועוז, אלא גם את יציאתו — נשום תעורתו ועתידו; דרך ישראל סבא היתה מצוינת וברורה, דרך העולה חצרות בית ד'. וכמה חבילות, חבילות של מצוה (ויק"ד כ"א) היו נכנסות עם שמעון הצדיק למרות כל התופעות השליליות שבצבצו ועלו בחיי האומה, למרות סימני חורבן, רקבון והרס, שנראו מרחוק, עדיין היה מביא להקב"ה את הטוב ואת היפה, את הקדוש והנשגב בישראל, מלא חפניו קטורת סמים דקה מן הדקה! חזון שמעון הצדיק בקדש הקדשים היה חזון של נחמה ועדור הרוח לא של פורעניות ואנינות.

ברם בישנה האחרונה, גל של תונה צף על שמעון הצדיק, כעין אבלות תקפה עליו; המציאות האכזרית עמדה לנגד עיניו ולא זזה ממקומה, ובשעה שנכנס לפניו ולפנים מחשבה איומה הבריקה לרגע קט כמחו: אולי הנני הכהן

הגדול האחרון הנכנס לבית קדש הקדשים;
אולי זוהי השנה האחרונה שעדיין יכלתי לחפן
מלא חפני בשמים, סמני קטרת של יופי ונעם
כנסת ישראל; אולי זהו יום הכפורים האחרון,
שיכלתי לחתות גחלי אש מעל מזבח ד', גחלים
לוחשות, בוערות באש קודש; ומי יודע, אם
לשנה הבאה אש תמיד תוקד על המזבח; אולי
ישומם המזבח, ולא יהא דורש ומבקש את ד';
אולי דרכי הכהן הגדול לבית קדשי הקדשים
תהיינה אבלות; הלא הקדושה יורדת פלאים
מיום ליום, גונה הרוחני של העם הולך וכבה,
השכינה נולה ממקום למקום, השטן וכת ריליה
מתגברים בעולם הישראלי; ומי יודע, אם העם
יחג גם לעתיד לבא את יום הכפורים ככל
משפטו וחקתו, ומי יודע, אם העם ירגיש גם
לשנים תבאנה את הדר הסליחה והוד הכפרה!

ופתאום ראה זקן לבוש שחורים ועטוף
שחורים, את ישראל סבא, עטוף ולבוש שחורים.
פתאום הופיע לפניו עתידו של הזקן, מעורפל
ומעונן; אף קו אור לא חדר אליו מתוך עב הענן;
ואותו הזקן נכנס עמו ולא יצא עמו — כלומר,
קדרות ואופל השתרעו בקדש הקדשים, ורעיון
נורא מלא את כל חררי לבו של שמעון הצדיק —
אולי הנני הכהן הגדול האחרון העומד לפני
השכינה בקדש הקדשים.

וכשיצא אמר לחבריו: השנה אני מת — אין
לי רשות לשמש בכהונה גדולה, להיות שליח
כנסת ישראל לפני ולפנים; לרגע קט פקפקתי
בעתיד הכהונה הגדולה וגדול המקדש, לשעה
קלה ראיתי את כנסת ישראל ברמות זקן עטוף
שחורים; יבוא אחר וישמש תחתי.

גם עכשיו, מורי ורבותי! מרה שחורה ועצבות
נוראה לפרקים תוקפת עלינו, אוחזת בנו
ומוליכה אותנו שבי, אבל אסור לנו לראות את
ישראל סבא ברמות זקן עטוף שחורים ולבוש
שחורים, נכנס ואינו יוצא! חברי! הנכם נכנסים
לבית קדשי הקדשים, לשמש בקודש, אל תפחדו
ואל תתיאשו! הסתכלו היטב, היטב, ותראו זקן
לבוש לבנים ועטוף לבנים נכנס עמכם!

הרשב"ם: ויאמר להם שמעו נא המורים - ... אז אמר להם דרך כעס וחימה,
אבן עזרא- בעבור שאמר לישראל "שמעו נא המורים" והם בני אברהם יצחק ויעקב

שיר השירים א/ה - **שחורה אני ונאווה בנות ירושלים**

בעל התורה תמימה [שם] - שחורה אני במצרים שנאמר (יחזקאל כ') וימרו בי, ונאווה אני במצרים - בדם פסח ובדם מילה. שחורה אני בים שנאמר (תהלים ק"ו) וימרו על ים, ונאווה אני בים שנאמר זה אלי ואנוהו. שחורה אני במרה שנאמר וילנו העם, ונאווה אני במרה שנאמר ויורהו ה' עץ וישלך אל המים... שחורה אני בענן שנאמר (יהושע ז') וימעלו בני ישראל מעל בחרם, ונאווה אני ביהושע שנאמר (שם) ויאמר יהושע אל ענן שים נא כבוד לה'... שחורה אני במלכי ישראל ונאווה אני במלכי ישראל ... **ואם**

בשחורים שהיו לי כך אני נאווה, בנאים שלי על אחת כמה וכמה

תהילים פרק קי"ח

(א) הודו ליקוק כי טוב כי לעולם חסדו: ... (ה) מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה:
... (כד) זה היום עשה יקוק נגילה ונשמחה בו: (כה) אנא יקוק הושיעה נא אנא יקוק הצליחה נא: